

UNITÁRIUS ÉLET

VI. ÉVFOLAM 3. SZÁM

1952. SZEPTEMBER HÓ

Unitárius hitünk és a művészet

Az emberiség történetében, kezdettől fogva szoros kapcsolatban áll a hit és a művészet.

„A hit Isten ajándéka” — a művészet pedig hozzásegít ahhoz, hogy megtaláljuk és megőrizzük ezt az ajándékot.

Ez az oka annak, hogy az unitárius ember lelkéhez — a természet mellett — a művészet olyan közel áll.

Hitelveink és egyházi szertartásunk egyszerűsége és tisztasága magával hozza egyházi művészetünknek a természethez közelálló, mértékletes és emberi arányokhoz szabott méreteit. Templomaink tornyait és falait nem terhelik hatalmas kupolák. A falfelületeket nem tépi fel fantasztikus, csipkézett díszekkel, misztikus fényeket átbocsátó, keskeny ablakokkal és pillérekkel. Falait, mennyezetét nem festi be felhőkből előbukkanó angyalokkal, szentekkel. Oltár sincsen, mely pazar díszű szobrokkal benépesítené.

Az egész templombelső képe, hangulata egy szerkezetileg áttekinthető, világításában kiegyensúlyozott, nyugodt, békés kép. Jézus emberségén keresztül közelítjük meg az Istent. A templom méretei emberi arányokhoz szabottak. Emberi és nem emberfeletti fájdalmak, örömök, vágyak és imádságok színhelye a templom. A figurális díszítést ugyan nem tiltja, de nem is kívánja, mert ez zavarná magába mélyedését, a közvetlen Istennel való kapcsolatát.

A templombelső művészetét nagyrészt maga az architektúra a térbeli kiképzés, a világos és egyenletes fényhatás és a nemes arányok alkotják. Ezen belül szerepe van a festészetnek, a falfaragásnak, továbbá dombormű, textil és ötvösművészet tartózkodásának. Művészi munka — festés, vagy falfaragás — díszíti a papi székletet, ahonnan a lelkész a biblia hangját szólaltatja meg. Ugyancsak festéssel, vagy falfaragással szokták a hívők padjait is díszíteni. Gyakori a mennyezet művészi kiképzése, akár festéssel akár domborműves stukkó-díszrel. Jellemző, hogy a díszítés tárgya leggyakrabban a természettől vett virágábrázolás, akár naturalisztikusan, akár stílizálva. Az unitárius lélek egybeolvad a természettel és a művészettel.

Központi, vagy más kiemelkedő elhelyezésben ott találjuk az unitárius templomokban az Úr asztalát, melyet művészi himzések, textiliák, vagy csipketerítők borítanak. „Ezt tegyék az én emlékezetemre”. Templomaink felszerelésében egyik legfőbb művészi kincs az úrvacsora kehely. A legtöbbször nemes fém-ből készült kehelyek, az ötvösművészet remekei, melyek az elmúlt korok és népek lelki világának művészi tükröi. Legalább is magyar viszonylatban — itt is a virágdísz a legkedveltebb motívum: „Az egy igaz Isten tiszteletére!”

Szokásos — különösen Erdélyben — az unitarizmus bölcsőjében, a padoknak tarka keleti szőnyeggel való borítása, mely meleg hangulatot kölcsönöz a fehér falu templomnak. Végül, mint záróakkord tarka virágdíszrel festett, vagy faragott díszű a templomok orgonakarzata.

Az áhítatnak a képzőművészet mellett legfőbb kísérője a zeneművészet. Az unitárius hit megerősítésére nélkülözhetetlen a zene. Az orgona hangja és a dal megtölti a lelket és magasra emeli a művészet szárnyán.

Az unitárius ember és a művészet viszonyában nincsen korlát. Egyházművészetünk a történelem során a fentemlített módon alakult ki. Nem köti azt semmiféle egyházi törvény, sem dogma. Szabadságában és módjában áll a művészetet úgy magához

ölelni, ahogyan azt hite, ízlése, történelmi és népi adottsága megköveteli. Lehet, hogy a földön élő idegen népek unitáriusai, templomaikban talán nem a mennyezetet festik ki tarka virágdíszrel, lehet, hogy az eljövendő modern kor világa új architektúrát teremti, új ízléssel, de egy biztos, hogy az unitárius ember örökké ragaszkodni fog az egyszerű, megtisztult művészethez, mert hitével, felfogásával csak ez egyeztethető össze.

Biztos az is, hogy bárhol a világon, bármilyen korban és kultúrában, az unitárius ember türelmes nemcsak a más vallásával, világnézetével, hanem ízlésével és szokásaival is, — különben nem is nevezhető unitáriusnak.

Történelmi dokumentum erre a székesgyérsi unitárius templom Szent Lászlót ábrázoló falfestményei. Néptünk multjának története és az örök művészet igazi megértése tiszteletben tartotta és megőrizte az unitárius templom falán ezeket a freskókat. Az egyébként helyi szokás és ízlés szerint, ezeket a falakat nem meszelte be a legendás magyar szent ábrázolása nem zavarta meg őket abban, hogy unitárius módon fohászkodjanak az egy Istenhez.

Mindez azt bizonyítja, hogy az unitárius ember hitével és felfogásával a művészet egybeforrt, ez szabja meg emberségét és lelkiismerete szabadságát.

dr. Schey Ilona.

Áhítat

IMA: Örökkévaló Isten, mennyei Édesatyánk, áldásod és segédelméd után áhítózok lelkünk ebben a csendes órában, töltsd el a mi életünket szent lelkednek erejével, hogy munkálkodni tudjunk tiszta lelkiismerettel a te szent neved dicsőségére. Ámen.

Egyházi ének: 50-es számú.

Vidám szívvel, vig zengéssel áldjuk szent urunkat,
A magától élő Istent, kegyelmes Atyánkat.
Ő teremtett mennyet, földet, minden állatokat,
Formált, szerzett, táplál, éltet. S szép rendszerben tartja!

Máté evangéliuma 4 r. 4 vers

„... Nemesak kenyérrel él az ember,
hanem Istennek minden igéjével, mely
az ő szájából származik”.

Szorgalmas kezeink munkája nyomán ebben az esztendőben is megadta a mi szerető jó Atyánk a mindennapi kenyerünket. A hálaadás érzése fakad fel lelkünkben ezért a drága áldásért. Érezzük és látjuk, hogy Isten gondviselése egy pillanatra sem hagy el minket. Ez az érzésünk és meglatásunk indítson minket magunkbaszállásra, belső szemlélődésre és vizsgáldásra:

Ime itt van ez a látható világ, ez a drága föld, amelyen élünk. Ez a látható puszta föld láthatatlan termő erő hordoz magában.

Ime itt vannak a különböző növények, növényi magvak, melyek a termő erővel megáldott földre jutva kikelnek, kisarjadnak, mert serkenő, fakadó, növekedő, gyümölcsöt hozó, maghozó erők vannak benne, mindenikben a maga fajtája szerint. Milyen csodálatos az Isten teremtő ereje, kerekszerű testvéreim!

Ha a puszta föld és a benne lévő termő erő, valamint az áldott búzaszem és a benne lévő sarjadó,

serkenő, csirázó erő találkoznak; mindennapi kenyér lesz belőle: tápláló, életet megtartó drága magyar kenyér itt e magyar téreken. Ahhoz azonban, hogy találkozzanak emberre van szükség; az ember munkájára, szorgalmára, lelkiismeretességére, józan ítéletére.

Magasztos és fennkölt osztályrésze van a munkálkodó embernek ebben az Isten által teremtett világban, amint ez a mindennapi kenyérnél is látható.

És mi emberek élünk ezzel a mindennapi kenyérrel, amelynek létrejövételén elgondolkozva, mélységes áhitat fakad fel lelkünkben és őszinte hálaadás Isten iránt, aki oly bölcsen teremtette meg ezt a világot s aki oly magasztos hivatást biztosított nekünk.

Azonban „nemcsak kenyérrel él az ember, hanem Istennek igéjével” is. Isten igéje alatt az isteni alkotó és teremtő erőt értjük, amelyből valamennyit meg kell szerezniünk magunknak. Olyan és annyit képtelenek vagyunk megszerezni, amellyel „életet” teremthetünk, amint ezt a Biblia nagyon világosan kifejezésre is juttatja, amikor arról beszél, hogy az öntudatra ébredt, az egyénné fejlődött ember — Ádámnak és Évának nevezi — nem szakíthatott gyümölcsöt az élet fájáról. De szakíthatott a tudás fájáról, melynél fogva az ember alkotni, teremteni képes a tudás, az ismeret mezején; a lelki, a szellemi élet területén. S amennyit saját emberi erőfeszítése által megszerez és megteremt a lelki és szellemi javakból, annyit képes a saját és egyetemes élet szolgálatába állítani, annyival képes építeni és a fejlődést előmozdítani. Az embernek multhatatlanul szüksége van arra, hogy éljen Isten igéjével, Isten erejével: hogy szánthasson és vethessen, hogy a mindennapi kenyérért dolgozhassék, hogy azzal önmagát táplálhassa és hogy Isten igéje, Isten ereje birtokában lelkében, szellemi állományában új és több, nemesebb és magasabb erényeket, képességeket hozzon létre. Adjunk hálát az Istennek, hogy mindezt lehetővé tette és teszi számunkra s példát mutatott erre nézve az ő tökéletes gyermekében az Úr Jézusban. Ezzel a hálaérzettel járulunk szeptember utolsó vasárnapján, őszi hálaadó ünnepünkön, unitárius templomainkban az Úrnak asztalához úrvacsoravételre. Ámen.

Beneze Márton.

A Hibbert Journal ötvenéves

Hibbert Róbert (1770—1849) angol unitárius üzlet-ember jelentős vagyonából alapítványt létesített. Az alapítványt 18 tagú tanács kormányozza, az örök-hagyó végrendeleti utasítása alapján. Az alapítványt kormányzó tanács feladata az, hogy annak jövedelmét „a kereszténység legegyszerűbb és legerőteljesebb formájának terjesztésére” használja fel.

Az alapítvány kamataiból rendszeresítették 1878-tól kezdve az évente főként Londonban és Oxfordban megtartott Hibbert előadásorozatot, melyek rendjén a második világháború kitörését megelőző években Albert Schweitzer a haladó kereszténység legnagyobb személyisége az afrikai Lambareneban kórházat orvos és teológus tartott előadást a teológia és a filozófia viszonyáról.

1902-ben adják ki Dr. L. P. Jacks, az oxfordi Manchester College igazgatója, a neves filozófiai író szerkesztésében a „Hibbert Journal” első számát. Az évente négy vaskos kötetben megjelenő szemle az angolnyelvű unitárius tudományosság leghaladóbb szellemű orgánuma volt. A szemle a vallás, a teológia és a filozófia kérdéseivel foglalkozik. Az elmúlt félévszázad alatt több, mint 2000 tanulmány és cikk jelent meg hasábjain. E hatalmas anyagot pár sorban ismertetni lehetetlen. A szemle munkatársai közül megemlítenek néhány nevet, akik különféle teológiai és filozófiai irányzatot képviseltek, s ez is bizonyítja azt, hogy e lapot a haladás, egymás véleményének tiszteletbentartása szellemében szerkesztették. Köztük van a francia szabadelvű katolicizmus harcosa, a Rómától elszakadt Loisy, az orthodox és liberális anglikánizmus képviselői Temple, Inge, Major, Montefiore, a judaizmus egyik szóvivője, az indiai gondolkodást Tagore és Radhakrishnan képviselték. A filozófiai írók különféle irányzatot képviselő seregéből csak W. James, Bergson, B. Russel, J. Jaspers és G. Mar-

cel neveit említjük. Számos angol szépíró cikke is helyet talált a szemleiben. Galsworthy, Wells, Chesterton A. Huxley.

A félévszázados fordulóról ünnepi számmal emlékeztek meg, ebben néhány jelentős cikket újra közöltek, köztük Tolsztoj Leo a hírneves orosz regényíró, a folyóiratban 1911-ben megjelent Filozófia és vallás című cikkét is. A Hibbert Journalt ma L. A. Garrard liverpooli unitárius lelkész, a manchesteri Unitarian College, teológiai fakultásának neves fiatal professzora szerkeszti.

Ferencz József.

A falusi asszony

először kapott szobrot Budapesten, Kossuth szobrának mellékalakjaként. Kocsis András szobrászművész alkotása, a karján kisgyermekét magához szorító be-kötött fejű asszony lelkesen küldi urát Kossuth köve-tésére. Gondolkodik, ítél, cselekszik, hogy gyermeke számára emberi jövőt teremtsen.

A falusi asszony életének kérdése általában kö-zömbös az emberek előtt. Ha igaz az, hogy az irodal-mom a nép emlékezte, úgy meg kell látnunk, hogy írásos feljegyzés nélkül pergő asszonyi sorsok problé-mái örökre feledésbe vesznek. Népünk hatalmas, al-kotó felének sorsáról beszélnek, mert a falusi asz-sony éppen abban különbözik tőlünk, városi asz-sonyoktól, hogy míg mi a szerzésen és a megtartáson kívül nem tehetünk egyebet, ő valóban alkot, akkor, amikor a falusi háztáj örök körforgásának szolgál-tán kívül például szőttesben is maradandót aján-dékoz övéinek, „fehér vásznat csikarva ki a fekete földből” és a hasznosat széppé is varázsolva.

A falusi asszony szerepe egyházunk életében fel-mérhetetlen. Az ő ügyessége, áldozatkészsége, takaré-kossága tette lehetővé, hogy kollégiumaink s egyéb intézményeink, — melyek mögött sohasem állott tő-kés biztonság, — évszázadokon át értelmiséget nevel-jenek a véka búzákból, tojásos kosarakból, oldalsza-lonnákból és ajándékművekből...

Egyházunk nagyjai közül főleg Orbán Balázs és Gelei József voltak azok, akik a falusi asszony al-kotóerejét megértették. De a székely nőszövetségek gyakorlati munkája és a székelykereszturi gazdasági leánytanfolyam is azt bizonyítja, hogy az unitárius lelkiismeretben mindig élt kötelezettségünknek, tarto-zásunknak tudata.

Minél jobban belemélyedünk e problémába, annál tisztábban láthatjuk, hogy néprajzos, egészségügyi, gazdasági, művelődési szakemberek tudásának legja-vára lenne szükség ahhoz, hogy e sokrétű feladatot felmérhessük. Egy folyóirat állandó lüktetése egyszer talán létrehozhatná azt a munkaközösséget, mely e keskeny ösvényen elindulhatna.

E gigantikus feladat vállalásához csak a Biblia tanítása adhat bátorítást: az erőtlenség legyőzhetet-len erejéről.

Sz. Weress Jolán.

alapított

Tallózás

I.

Heckenast Gusztáv és Spira György „A magyar nép története,” című munkájában, amely a Tankönyv Kiadó Vállalat kiadásában jelent meg, s amely né-pünknek 1526—1849-ig terjedő történelmét öleli fel. — „Tiszántúli parasztmozgalmak” című fejezetében ol-vassuk az alábbiakat: „Az 1560—70-es évek tiszán-túli parasztmozgalmainak harci ideológiája az anti-trinitarizmus volt. Az antitrinitárius irányzat fő kép-viselője Dávid Ferenc, Erdélyben és a Tiszántúlon működött. 1570-re megjövendölte egy új világ, az „Ezeréves birodalom” eljövételét, amelyben már nem lesznek társadalmi különbségek, nem lesz háború, az igazak boldog egyenlőségben élnek a gonoszok pedig elpusztulnak. Dávid Ferenc híve lett Kolozsvár lakos-ságának nagy része, Heltai Gáspárral a nagy íróval és könyvnyomtatóval együtt. Tanításai szélteben ter-jedtek a parasztok között és különösen a Tiszántúlon és Debrecen környékén. Magában Debrecen városá-ban lépett fel Arany Tamás falusi prédikátor, aki azt tanította, hogy nem kell adót fizetni és nem kell en-

gedelmeskedni a fejedelemnek. Néhány esztendő múlva Debrecen lett a központja Karácsony György felkelésének (1569–1570-ig), amelynek célja a török kiűzése és a földesurak leverése után „Az Ezeréves Birodalom” megvalósítása lett volna. Karácsony táborában tízezer fegyveres gyűlt össze, elsősorban debreceni városi plebejusok és Debrecen környéki szegény parasztok, de csatlakozni készült hozzá Eger várának egész lakossága. Karácsony György megütözt a törökökkel, de vereséget szenvedett s ezután rövidesen elbukott a debrecenkörnyéki parasztságnak eme nagyarányú felkelése, még mielőtt az egész Tisza-ántul csatlakozhatott volna hozzá. A parasztság további megmozdulásait ezen a vidéken a Báthory István trónraléptével megerősödő fejedelmi hatalom lehetetlenné tette. A parasztmozgalmak elfojtása után az antitrinitáriusok ellen fordult. Dávid Ferenc börtönben halt meg, tanítványait megfélemlítéssel elhallgattatták, vagy kiűldözték az országból.

II.

Az erős függetlenségi érzéséről ismert Radák Istváné, — olvassuk egy régi-régi újság elsárgult lapjain, — többek előtt nem éppen hízogó megjegyzéssel illette Ferenc József császár és király személyét. A császár hívei közül valaki ezt a rendőrhatalom tudomására hozta. Eljárás indult a „felség-sértő” ellen, aki csak úgy szabadult meg a bizonyára nem csekély büntetéstől, hogy néhai nagynevű püspökünk, akkor még kolozsvári lelkész: **Ferenc József** férfit nagylelkűséggel önként vállalta, hogy a sértő megjegyzés nem a császárra, hanem a névazonosság folytán az ő személyére vonatkozott.

III.

Nemrégiben ünnepelte az Országos Rabbiképző intézet fennállásának 75-ik évfordulóját.

Ezzel kapcsolatosan „az Új Elet”-ben a magyar izraeliták lapjában olvassuk a következőket:

„Az 1877-ben lefolyt fényes megnyitó ünnepség külsőleg is dokumentálta, hogy az egyetemes zsidó tudomány és magyar szellemi élet eseményének tartják. Heinrich Graetz a boroszlói, David Cassel a berlini rabbiképző nevében beszélt. Az ünnepségen részt vett a debreceni és nagyenyedi és a **kolozsvári unitárius teológiai főiskolák** küldöttsége. A megnyitás determinálta az intézet leendő súlyát és küldetését.”

Móricz Zsigmond és az unitáriusok

Tíz évvel ezelőtt hullott ki az alkotó toll a magyar realista irodalom legnagyobb művelőjének: **Móricz Zsigmond**nak a kezéből. Halálának évtizedes fordulója alkalmából nem lesz érdektelen, ha felelevenítjük azoknak a kapcsolatoknak az emlékét, amelyek a nagy író az unitarizmus eszméjéhez fűzték.

Halála előtt rövid pár évvel **Móricz Zsigmond**, **Bözdödi György** erdélyi író atyámfiaival körutat tett Erdélyben s ennek során került összeköttetésbe az unitarizmussal, az unitárius közösséggel, intézményeinkkel. Meglátogatta kolozsvári és székelykeresztúri kollégiumainkat is. Különösen megragadta a nagy író kolozsvári kollégiumunk bibliográfiai és levéltári szempontból ritka értékű könyv, illetőleg levéltárának gazdag gyűjteménye. Kolozsvári teológián és gimnáziumunk hallgatói napokon keresztül nyálábszárra vitték **Móricz Zsigmond** Központi szálólóbeli lakására a kolozsvári kollégium könyvtárának anyagát. Soraink között többen vannak még, akik fültanúi voltak annak a beszámolónak, amelyet a nagy író az unitárius tantestület és diákság előtt erdélyi benyomásairól, közelebbről pedig az unitarizmusnak személyére gyakorolt hatásáról tartott. A közvetlen hangú megbeszélés során **Móricz Zsigmond** őszintén bevallotta, hogy az unitárius felfogás kristálytisza szellemi légköre előtte mindeztől teljesen ismeretlen volt. Önvallomásszerű nyíltsággal hangoztatta, hogy ha a reformáció korában élne, most, hogy az unitarizmust is megismerte, nem lenne többé kétséges előtte, hogy életútjának rendjén a hitigazságok felé vezető ösvények közül melyiket válassza. Valami tompa rezignáció árnyéka vibrált a hangjában, am-

kor megemlítette, hogy Erdélyről írott regénytrilógiáját, amely tudvalevőleg Erdély küzdelmes történelmi múltjából merítette témáját, az unitárius vallás és egyháztörténelem eszméi igazságának ismeretében egészen másképp írta volna meg. Az elragadtatás hangján nyilatkozott **Móricz Zsigmond** Dávid Ferenc munkáiról is, amelyeket Kolozsvárott tartózkodása alatt behatóan tanulmányozott. „Ritka élvezet és igen jól esik ezekben a zaklatott időkben a Dávid Ferenc zengő, tiszta magyar nyelvezetében gyönyörködni, elmélyülni, felfrissülni és belőle új erőt meríteni” — mondotta **Móricz Zsigmond**.

A nagy magyar írók hitigazságaink vonzó szépségeivel szemben leplezetlen rokonszenvvel és őszinte megértéssel megnyilatkozó szelleme előtt unitárius közösségünk is hálás kegyelettel adózik halálának első évtizedes fordulójának alkalmából.

Szörványaink:

Csepel

Már a 900-as évek elején megjelennek Csepelen az első unitáriusok. Lassan nő a számuk, de mégis egy világháborúnak kellett végigseperni hazánk felett, hogy az Erdélyből itt otthont találtak megalapíthatóság unitárius szörványunkat.

Boldog emlékü **Molnár János**, első szörványgondnok atyámfia, atyai szeretettel, simogatással örködött ennek megerősödésén. Az ő megkezdett útján vitte tovább a szörványéletet e sorok írója, majd katonáskodása és fogsága ideje alatt **Molnár Sándor** és **Kuthy Tamás** atyámfiai.

A népes **Weber** család alkották a szörvány zömét s körük csoportosultak a **Szabadi** (leányágon **Molnár**ok), **Fazakas**, **Máthé**, **Szilágyi**, **Konez**, **Kuthy**, **Kiss**, **Illés**, **László**, **Szabó** családok.

Nem voltunk mi honfoglalók, csak az Erdélyből ideszakadt unitáriusoknak ősi hitükben való fennmaradását akartuk biztosítani.

Lélekszámunk megközelíti a százat. Istentiszteletünket minden hó utolsó vasárnapján először a polgári iskolában, később **Ágay László** ref. lelkész és hívei testvéri felajánlása folytán a ref. gyülekezeti teremben tartjuk.

Istentiszteletünkön az ígét **Pethő István** hirdeti legtöbbször, aki fáradságot nem kímélve, egymástól igen távol lakó híveit nem egyszer fölkereste, ezzel is erősítve bennük az ősi unitárius testvéri összetartást, buzdítva őket a mélyebb hitéletre és hitükhöz való ragaszkodásra. Lelkes segítőitársai **Beneze Márton** és **Husztai János** lelkészek.

Istentiszteleten kívül híveink résztvesznek a Pest-szentlőrincen tartott evangélikai előadásokon. Az ezt követő teaestélyeken pedig, ahol mint egy nagy családot képezve vagyunk együtt, boldogan emlékezünk vissza erdélyi otthonunkra, hozzátartozóinkra s az itt eltöltött kellemes estékről lélekben megerősödve megyünk haza.

Kevesen vagyunk Csepelen, de nem a lélekszám a fontos, hanem az, hogy ápoljuk és fenntartsuk őseink legszebb s legmaradandóbb örökségét: unitárius hitünket.

Szánthó Ferenc, gondnok

Kossuth Lajos az unitárius hitvallásról

A magyar nemzet az elmúlt napokban ünneplő lélekkel hódolt a szabadságharc vezérének: **Kossuth Lajos**nak emléke előtt. Születésének 150-ik évfordulója alkalmából az egész haladó világ figyelme országunk felé fordult, mert hisz **Kossuth Lajos** az egyetemes emberi szabadság gondolatának világsszerte hírnévvel, tisztelettel és megbecsüléssel övezett harcosa volt.

A nagy szabadsághős emlékének óhajunk áldozni mi is, amikor az alábbiakban szemelvényeket ismergetünk abból a levélből, amelyet a nagy szabadsághős 1884 március 18-án néhai **Kovács János**hoz kolozsvári kollégiumunk egykori nagynevű világhíró igazgatójához intézett turini magányából. Ennek a levélnek

cinkográfiai másolata budapesti egyházközségünk leg-szentebb ereklyéi közé tartozik s azt néhai boldog-emlékű Kovács Kálmán v. egyházi referens ajándékozta budapesti egyházközségünknek. A levél, — amelyet ismertetés céljából Buzogány Kálmán lelkipásztorafia szíves előzenységgel bocsátott rendelkezésünkre, — egyetemes magyar vonatkozásain felül olyan részletekben is bővelkedik, amelyek bennünket unitáriusokat közelebbről érdekelnek s amelyek élénk fényt vetnek nemzetünk nagy fiának hitvallásunkról alkotott felfogására.

„Örvendek tudomásomra szolgált, — írja Kossuth Kovács Jánosnak 1884 március 2-án hozzá intézett levelére, — hogy az amerikaiak a kolozsvári unitárius főiskolában két tanári állomást akarnak alapítani, hogy az egyikre akkor már 12.000 forintot gyűjtött. Örömmre válnék megérhetni, hogy reménye mind a két alakítására nézve teljesedésbe ment.

En, mint tudja tisztelt Tanár úr, nem tartozom az unitáriusok felekezetéhez. Evangélikusnak születtem, evangélikus vallásban nevelkedtem s lélekemben jól érzem magamat Luthernek azon tana mellett, mely a lelkiismeretet emancipálta, midőn a keresztény vallás kútfejeként a Szentírást, az edénynek pedig, melyet azon kútforrásból meríteni kell, nem a bármilyen néven nevezett tekintély diktátorságát, hanem az egyéni szabad ítéletet jelölte ki, melynek nincs megtiltva semmi Syllabusok által, hogy azon másik azon nem írott könyv reuelatáiából is merítsen, melynek neve természet s melynek úgy a porszemben, mint a világok myriádjaiban nyilatkozó örök törvényei örök törvényhozóra vallanak. S nem tagadhatom, hogy igaza lehet Byronnak, midőn azt írta: „Religions take their turns and other creeds will rise with other years“. (A vallások változnak és más idővel más hitformák keletkeznek.) Dehát nem habozom bevallani, hogy amíg Byron ezen jóslata beteljesednék, az unitárius hitvallásnak volnék hajlandó legelterjedtebb s legtovább tartó jövődőt ígérni és pedig azért, mert a főszólyt nem transzcendens spekulációkra, melyeknek eredete az indus Wédákra vezethető vissza (Timurti) nem mysticus dogmákra, melyeknek egynemelyikéről írva van „Credo quia absurdum“, hanem Krisztus e föléstana az emberszeretetre fekteti, mely a társaslényé alkotott emberiség tökéletesedésének törvénye, melynek uralma nélkül sohasem lesz megadva az emberiségnek az a nagy áldás, melyet Krisztus e szavakkal kíván követőinek: — „Béke legyen Veletek“.

H Í R E K

RAKOSI MÁTYÁS miniszterelnök-helyettes lett Népköztársaságunk Minisztertanácsának elnöke, Dolgozó népünk nagy örömmel fogadta a hírt és lelkes örömet, a termelésben elért újabb sikerekkel is kifejezésre juttatta.

Ünnepélyes keretek között iktatta be Polgárdiban dr. Csiki Gábor esperes, püspöki helynök **Szolga Ferencet** a dunántúli egyházközség újonnan kinevezett lelkészét tisztségébe. A beiktatott lelkész szószéki szolgálata után a lelkészi kar nevében **Pethő István** egyházköri főjegyző, a polgárdi gyülekezet nevében **Szász Domokos**, majd Aradi Ignác helybeli katolikus és Antal Gyula református lelkipásztor üdvözölték meleg szavakkal a beiktatott lelkészt.

Debreceni gyülekezetünk is új lelkipásztort kapott **Szász János**afia személyében, akit Dr. Csiki Gábor megbízásából **Pethő István** egyházköri főjegyző iktatott be. A szószéki szolgálatot a beiktatott lelkész végezte, akit a lelkészi kar nevében **R. Filep Imre** hódmezővásárhelyi lelkész, a gyülekezetek nevében **Bajor János** füzesgyarmati lelkész, a debreceni egyházközség nevében pedig **Zsigmond József** gondnok üdvözölt. A helybeli református gyülekezetek és Péter János tiszántúli püspök üdvözlését, **Kovács András** h. püspök tolmácsolta. A helybeli baptisták nevében a prédikátor üdvözölte a beiktatott lelkészt. **Gulyás Endréné** presbiternő az új tiszteletes asszonyt üdvözölte meleg szavakkal, **Harsányi Pál** ny. békés-bánati ref. esperes a beiktatott lelkész szüleirol emlékezett meg bensőséges beszédben. A Kossuth-utcai ref. gyülekezet részéről a gyülekezet legidősebb presbitere mondott üdvözlő szavakat, megemlékezve arról, hogy

a Kossuth-utcai ref. templom volt a debreceni unitáriusok első hajléka. A beiktatási ünnepélyt délután evangélikáció követte. Evangélikált **R. Filep Imre** hódmezővásárhelyi lelkész, majd **Szász János** debreceni lelkész tartott előadást az unitárius gondolat képviselőiről. Másnap evangélikáció keretében **Bajor János, Filep Imre, Pethő István** és **Szász János** lelkészek a tékozló fiú evangéliumi példázatát adták elő.

NEPKÖZTÁRSASÁGUNK ALKOTMÁNYÁNAK harmadik évfordulója alkalmából egyházközségeink istentisztelet keretében emlékeztek meg a nevezetes eseményről.

Népek békekongresszusa ül össze december 5-én, hogy az emberiség legéletbevágóbb kérdéséről tárgyaljon. Lelkes örömmel üdvözljük a nagyjelentőségű eseményt és bizakodó reménységgel tekintünk munkájának áldáshozó eredményei elé.

A Magyar Rádió október 19-én 9.30—10.15-ig és november 9-én 9.30—10.15-ig rádiós istentiszteletet közvetít a Koháry utcai templomból, november 23-án 9-től—9.30-ig pedig rádiós vallásos félórát a Studióból.

A magyarországi evangélikus egyház területi beosztásának újrendezéséről szóló evangélikus egyházi I. törvénycikk végrehajtásaképpen déli és északi egyházkerület alakult. A déli evangélikus egyházkerület élén **Dezséry László** püspök és **Darvas József** közoktatásügyi miniszter, egyházkerületi felügyelő áll. Az északi evangélikus egyházkerület egyházi elnöke dr. **Vető Lajos** püspök, világi elnöke **Margócsy Emil** egyházkerületi felügyelő. Az újonnan alakult egyházkerületek vezetőségéhez egyházunk elnöksége a megalkulás alkalmából a következő üdvözlő iratot intézte: „Abból az alkalomból, hogy az egyházkerület megalakult a Magyarországi Unitárius Egyház Köri Tanácsa az Egyházkerületnek, Isten dicsőségét, a magyar nép boldogítását és az egyetemes világbéke ügyét szolgáló nemes munkájára Isten gazdag áldását kívánja. Ebben a munkában az unitárius egyház az evangélikus egyházban idősebb munkatársát látja és áldja.“

Atyafiságos szeretettel:

dr. Gálfalvi István s. k.
főgondnok.

dr. Csiki Gábor s. k.
püspöki helynök.

Halottaink

Simándi Bélaafia áldozatos lelkű hívünk, ifjúságunk nemesszívű, önzetlen barátja 46 éves korában meghalt. Széleskörű részvét mellett helyezték öröknyugalomra a Farkasréti temetőben. Egyháza érdekében kifejtett zajtalan és áldáshozó munkásságát **Pethő István** egyházköri főjegyző méltatta mélyhangú búcsúbeszédében, hangot adva a volt iskolatárs kegyeletesei érzéseinek is. Áldozatos emléke örökké élni fog.

Dr. Gelei Gábor pedagógiai főiskolai tanár, életének 37-ik évében — követve rövid négyedével elhunyt elhunyt édesapját: dr. Gelei József egyetemi tanár, egyházunk volt főgondnokát — Budapesten elhunyt. A fiatal biológus nemzedék sokatigéző tagja szállott vele korai sírba, aki nagynevű édesatyja tudományos hagyatékának méltó örököse volt. Koporsója fölött dr. **Csiki Gábor** esperes, püspöki helynök mondott meghatározó búcsúszavakat. Áldás emlékére. Megszomorodott szívű özvegyével, édesanyjával és három kis árvájával legyen és maradjon az Úr támogató kegyelme.

Székely Tihamér Pestszentlőrincen meghalt.

Réti János szentábrahámi születésű pesterzsébeti presbiterafia, gyülekezetének áldozatkész tagja, Pesterzsébeten, — **Eötvös János**afia Vecsésen, — **Iszlai Sámuel**afia Kispesztén, — **Fazekas Dénes**afia Budatétényben, **Gáthy Fülöp**afia Budapesten meghalt. Áldás emlékekön.

UNITÁRIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyházkör.

Felelős szerkesztő és kiadó: **Dr. Csiki Gábor**.

Evi előfizetési díja: 6 forint.

Budapest, IX., Högyes Endre-utca 3.

Táv. : 183—186.

st. F. v.: Becker Géza.